

ناشنوایان و باغچه‌بان

مهشید لطیفی‌نیا

• با غچه‌بان با آموزش سه کودک
کروال در سال ۱۳۰۵ش، آموزش
ناشنوایان را به صورت علمی در
ایران پایه‌گذاری کرد.

علت افزایش محصلین قسمت جدیدی به ساختمان قدیم دبستان افزوده شد.^۵ در سال

آموزش ناشنوایان در ایران در سال ۱۳۰۵ش. «باغچه اطفال» نام گرفت و تا ۱۳۱۷ دایر بود. توسط «جبار باغچه‌بان» پایه‌گذاری شد. نام باغچه‌بان در ۱۳۱۲ش. «دبستان کروال‌ها» پیر نظر. و با هزینه شخصی جواز تأسیس یک اصلی وی جبار عسگرزاده بود و در ۱۳۶۴ش. را در تهران تأسیس کرده در همین راستا کودکستان غیردولتی کرووال‌ها بنام وی صادر در ایروان متولد شد. تحصیلات خود را به

صورت قلبیم در مساجد فراگرفت، در روزنامه «فقفاز» خبرنگار بود و در «ملانصر الدین»

نکاهی می‌نوشت و به مدیریت روزنامه فکاهی «لک لک» در ایروان رسید که پس از جنگ جهانی اول تعطیل شد. در آخرین سالهای جنگ

جهانی به عثمانی رفت و پس از چندی تحويلدار شهرداری و سپس فرماندار شهر «ایگدیر»

گردید ولی باشکست دولت عثمانی تسليم «داشناق» ها شد و به ایروان بازگشت و در

جریان قحطی و مرض پس از جنگ با از دست دادن والدین خود در ۱۳۹۸ش. راه سرزمین پدری را در پیش گرفت.^۶

فعالیتهای باغچه‌بان در داخل کشور در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی قابل بررسی است، باغچه‌بان در درجه نخست آموزگار بوده است. او پس از آن که با تحمل خدمات فراوان به وطن بازگشت در دبستان «احمدیه» مرند به تعلیم و تدریس پرداخت. روش تدریس وی تازگی داشت در ۱۳۰۳ش. به دستور رئیس فرهنگ وقت اولین کودکستان ایرانی را در تبریز به نام «باغچه اطفال» تأسیس کرد و نام خود را از عسگرزاده به باغچه‌بان تغییر داد. نخستین اقدام وی برای آموزش افراد کرووال در ۱۳۰۵ش. به منظور آموزش سه کودک کرووال در ایران از مدرسه لالهای باغچه‌بان دیدن کرد رشیدی با وجودی که قدر خدماتش ناشناخته بود و بدون امکان تأسیس یک دبستان نایینایان در آستانه قم به طور منزوی زندگی می‌کرد.^۷

در سال ۱۳۰۶ اعانه «باغچه اطفال» توسط دولت قطع شد ولی در ۱۳۰۷ پس از انتقال به شیراز کودکستانی تأسیس کرد که در ۱۳۱۲ش.

با غچه‌بان - تبریز ۱۳۰۳ بر روی تخته سیاه نوشته شده: من جاورد در مدت پنج ماه تمام از معلم خود میرزا جبار الفبا یاد گرفته حالا با دست خود به معلم محترم تبریز می‌گویم.

باغچه‌بان

۸. الفبای خودآموز برای سالمندان، ۱۳۲۶، تهران، علی اکبر علمی
۹. بروانین کتابی، ترکی، ۱۳۲۶، تهران
۱۰. الفبای، ۱۳۲۷، علی اکبر علمی
۱۱. اسرار تعلیم و تربیت، ۱۳۲۷، علی اکبر علمی
۱۲. الفبای باغچه‌بان، ۱۳۲۹، وزارت فرهنگ
۱۳. برنامه کاریکساله، ۱۳۲۹، وزارت فرهنگ
۱۴. علم آموزش برای دانشسرای مقدماتی، ۱۳۲۰، علی اکبر علمی
۱۵. الفبای سریازان، ۱۳۳۴، تهران
۱۶. کتاب اول ابتدایی، ۱۳۲۰، علی اکبر علمی
۱۷. ریاضیات باغچه‌بان، تهران
۱۸. کتاب اول ابتدایی، ۱۳۲۵، بنگاه مطبوعاتی سعادت
۱۹. خیام آذربایجان (ترکی با حفظ حکمت، اینجهمد، یا شارکمال)^۸

از اختراعات باغچه‌بان می‌توان از ساخت وزن و قافیه اشعار اصلی) درخت مروارید، ۱۳۲۷، علی اکبر علمی «گوشی استخوانی» یا «تلفن گنگ» را نام برد که در ۲۲ اسفند ۱۳۲۱ در سازمان ثبت اختراعات به شماره ۱۱۸ به ثبت رسید. این من هم در دنیا آرزو دارم، ۱۳۴۵، تهران گوشی به فرد ناشنوا این امکان را می‌داد که از بابا بر فی (برنده جایزه بهترین کتاب راه دندان بشنود این اختراع را ۳۷ سال بعد دو کودکان از سوی کانون پرورش فکری کودکان و نفر از پژوهشکار دانشگاه کالیفرنیا در لوس‌آنجلس تکمیل کردند.^۹

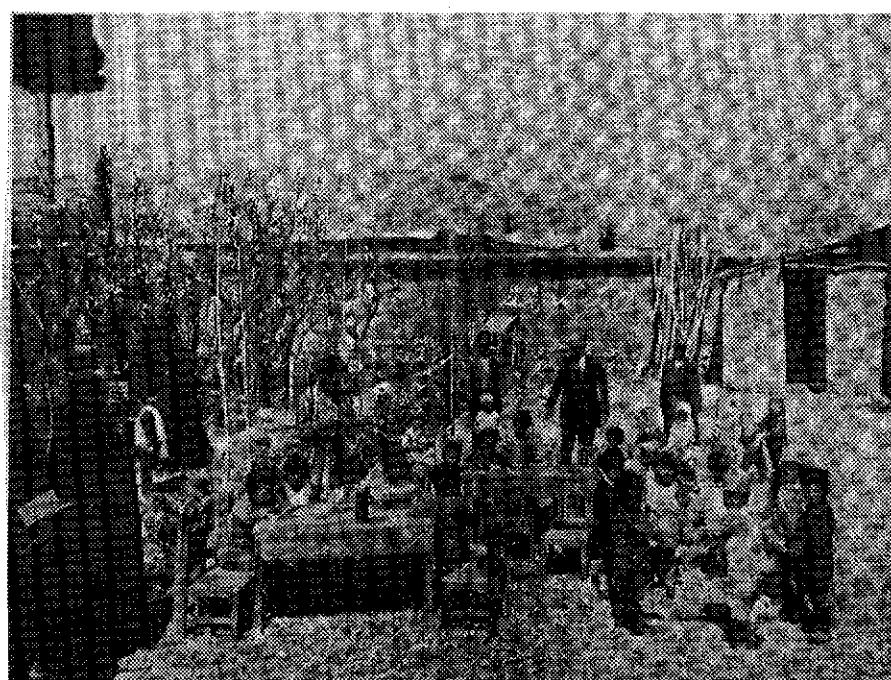
باغچه‌بان علاوه بر اختراع گوشی گنگ اختراعات و کشفیات دیگری نیز انجام داده است که عبارتند از:

- کشف و اختیار روش شفاهی در تعلیم ناشنوايان ايران

- کشف خواص صوتها و تقسیم‌بندی آنها
- اختراع الفبای دستی که مبتنی بر دسته‌بندی اصوات است.
- اختراق و تهیه وسائل مختلف بصری برای تدریس ناشنوايان

- روش حساب ذهنی ناشنوايان^{۱۰}
- باغچه‌بان در ایجاد و تأسیس امکانات تازه بسیار پر تلاش بود. فعالیتهای وی در زمینه اجتماعی به شرح زیر است:

 - پیشنهاد تأسیس آموزشگاهی نمونه به نام «بنگاه پرورش آموزگار»
 - تأسیس جمعیتهای خیریه از قبیل «جمعیت حمایت کودکان کر و لال و کور» که از فروردین ۱۳۲۵ شروع به فعالیت کرد و «جمعیت سلام»

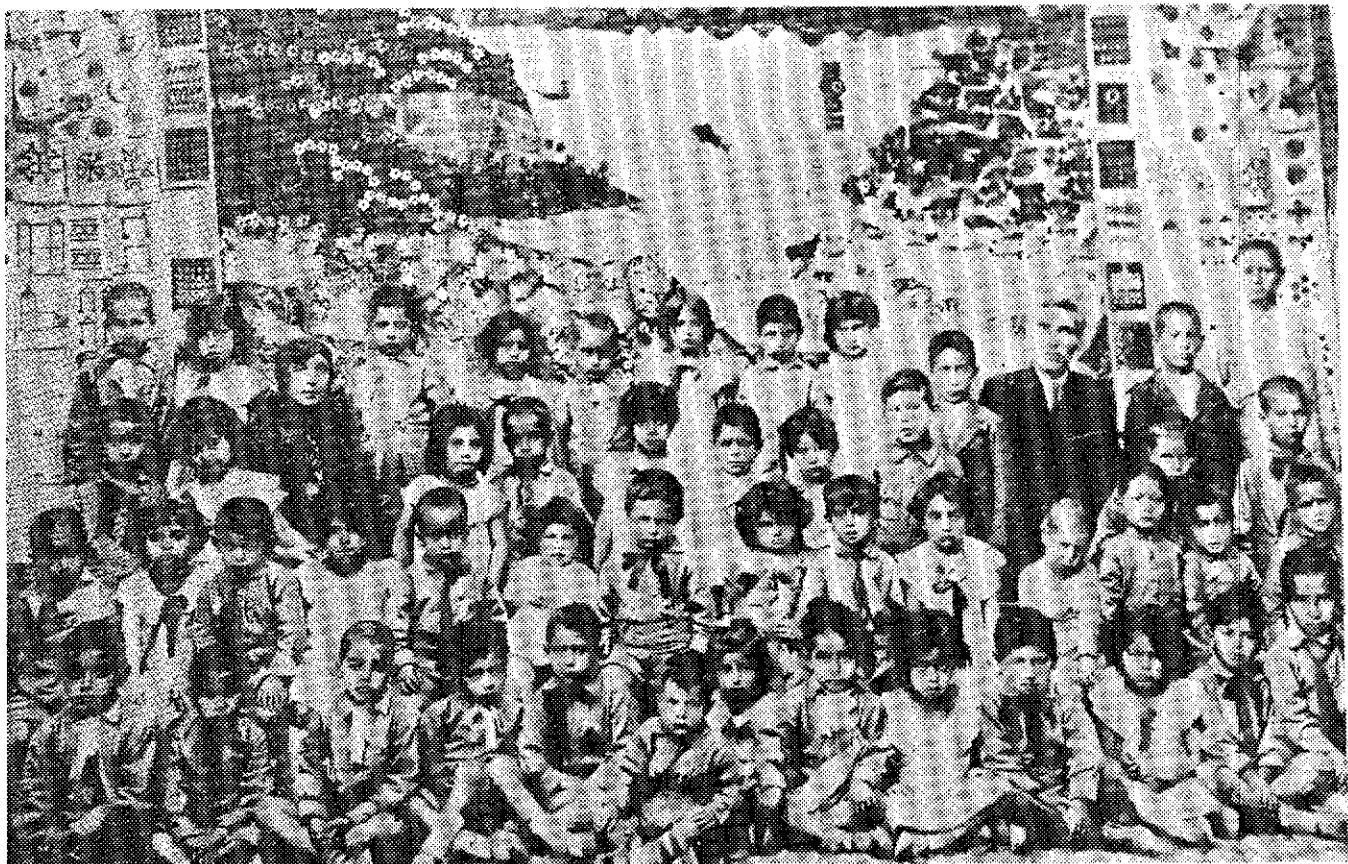
باغچه‌بان در کودکستان شیراز ۱۳۰۷

• از اختراعات باغچه‌بان یکی «گوشی استخوانی» است که با آن فرد ناشنوا قادر به شنیدن می‌باشد. این اختراع را ۳۷ سال بعد در لوس‌آنجلس آمریکا تکمیل کردند.

• در سال ۱۳۱۲ اش اولین دبستان کروالا در تهران توسط باغچه‌بان تأسیس شد.

می‌خواهند با گفتن هر کلمه علامت مخصوص هر کلمه را با الفبای دستی «اشاره» کند به این سبب به ناشنوا حرف زدن، گفتارخوانی، الفبای دستی و زبان اشاره توانایاً یاد داده می‌شود.^۷
باغچه‌بان آثار متعددی دارد که برخی از آنها جاپ نشده است. مجموعه آثار جاپ شده و نشده باغچه‌بان به قرار زیر است:

۱. زندگی کودکان، ۱۳۰۸، شیراز
۲. گرگ و چویان، ۱۳۰۸، شیراز
۳. بیر و ترب، ۱۳۱۱، شیراز
۴. خانم خروک، ۱۳۱۱، شیراز
۵. بازیچه دانش، ۱۳۱۱، شیراز
۶. دستور تعلیم الفباء، ۱۳۱۲، وزارت فرهنگ
۷. بادکنک (شعر)، ۱۳۲۲، تهران

باغجه‌بان و همسرش در اولین کودکستان ایران در تبریز ۱۳۰۳ش

باغجه‌بان در حال شنای دادن طرز کار دستگاه اختراعی خود به یکی از استادان خارجی

باغجهبان در کار اولین دسته دانشآموزان خود در سال ۱۳۲۲ در تهران

سراسرکشوارانه روشاهای آموزشی نویرای عرضه از وضعیت تنگین امروزی فرهنگ ایران باعجهبان همچنین به عنوان مدیر هیئت عامله کرولاها و بزرگسالان بود. البته این مجله تنها یک وعیوب شرمگین مدارس بیشتر از این سخن جمعیت‌های فوق الذکر دعوت‌های همگانی نشریه فرهنگی نبود، بلکه به تحلیل اوضاع بگوییم و شرح بدhem... این همه تشنج و اختلاف متعددی را با هدف انجام امور خیریه و سیاسی داخلی و خارجی نیز می‌برداخت ولی فکر و عقیده که در ملت ایران دیده می‌شود و کمک‌های مالی به افراد «کرو لال و کور» می‌توان گفت که حتی انتقادات سیاسی موجب سلط بیگانگان بر این کشور است از انجام می‌داده است.^{۱۰} [سند شماره ۲]

باعجهبان از موضع فرهنگی بوده است. باعجهبان: «یکی از معایب بزرگ وزارت فرهنگ در ضمن برای کودکان کر و لال بی‌پساعت وی در شرح نواقص دستانها بین مضمون که این است که هیچ کس مسئول هیچ کار نیست. ای شبانه‌روزی رایگان در همان محل دستان در نظر اطفال دسته دسته روانه مریض خانه می‌شوند، گرفت شخصاً آنها را تعلیم می‌داد و بر امر مدرسه آب ندارد و از مخربگی منظره‌اش مانتد کاروانسراهای قدیمی است و خطر جانی که آموزش سایر معلمان نیز نظارت داشت. وی در سال ۱۳۲۲ جواز تأسیس نشریه «زیان» را دانشآموزان را تهدید می‌کند... می‌نویسد: غارتگران دارالجهل و دارالفساد هستند، این‌ها بیغله‌هایی است که استعداد خدابی انسان را در آن‌جا ضایع می‌کنند...»^{۱۱}

درباره دخالت‌های بیگانه در امور ایران ابداعات فرهنگی همواره با دانشمندان آن زمان مرضخانه‌ها تلف کنند آموزگاران حق از جمله دکتر هشت رو دی و احمد آرام مشورت اصلاح طلبی نداشته باشند و هرگاه بخواهند از سیاستمداران استقلال طلب کشون که در مجلس مظالم فرهنگ گفتگو کنند به زور سرتیزه می‌کرد.

بکی از اهداف انتشار مجله زیان حرفناک را در گلو بند بیاورند...»^{۱۲} و جای دیگر ایجاد هماهنگی بین آموزگاران می‌نویسد: «خدمتگزار میل ندارم که در این وسیله مطبوعات افکار خود را منتشر می‌کنم

و «جمعیت حمایت از آموزگاران»

کرو لاها و بزرگسالان بود. البته این مجله تنها یک وعیوب شرمگین مدارس بیشتر از این سخن جمعیت‌های فوق الذکر دعوت‌های همگانی نشریه فرهنگی نبود، بلکه به تحلیل اوضاع بگوییم و شرح بدhem... این همه تشنج و اختلاف متعددی را با هدف انجام امور خیریه و سیاسی داخلی و خارجی نیز می‌برداخت ولی فکر و عقیده که در ملت ایران دیده می‌شود و کمک‌های مالی به افراد «کرو لال و کور» می‌توان گفت که حتی انتقادات سیاسی موجب سلط بیگانگان بر این کشور است از انجام می‌داده است.^{۱۰} [سند شماره ۲]

باعجهبان از موضع فرهنگی بوده است. باعجهبان: «یکی از معایب بزرگ وزارت فرهنگ در ضمن برای کودکان کر و لال بی‌پساعت وی در شرح نواقص دستانها بین مضمون که این است که هیچ کس مسئول هیچ کار نیست. ای شبانه‌روزی رایگان در همان محل دستان در نظر اطفال دسته دسته روانه مریض خانه می‌شوند، گرفت شخصاً آنها را تعلیم می‌داد و بر امر مدرسه آب ندارد و از مخربگی منظره‌اش مانتد کاروانسراهای قدیمی است و خطر جانی که آموزش سایر معلمان نیز نظارت داشت. وی در سال ۱۳۲۲ جواز تأسیس نشریه «زیان» را دانشآموزان را تهدید می‌کند... می‌نویسد: دریافت کرد^{۱۳} [سند شماره ۴]، ۱۶ شماره از آن «امیدوارم! وزیر فرهنگ!... بر فرهنگ کشور به دست آمد که ادامه فعالیتهای فرهنگی و شاهنشاهی فخر کنند و... فرزندان به نام تحصیل اجتماعی باعجهبان بود، وی در ارائه نظریات و عمر خود را در اطاق‌های تنگ و تاریک و ابداعات فرهنگی همواره با دانشمندان آن زمان مرضخانه‌ها تلف کنند آموزگاران حق از جمله دکتر هشت رو دی و احمد آرام مشورت اصلاح طلبی نداشته باشند و هرگاه بخواهند از مظالم فرهنگ گفتگو کنند به زور سرتیزه می‌کرد.

بکی از اهداف انتشار مجله زیان حرفناک را در گلو بند بیاورند...»^{۱۴} و جای دیگر ایجاد هماهنگی بین آموزگاران می‌نویسد: «خدمتگزار میل ندارم که در این

خیلی در تعجب هستیم. این‌ها ظاهرآً دعوی «خورشید خاموشان» ایران جبار باعجهبان در نمایشنامه نوشته است. از جمله این کتابها استقلال دارند ولی در باطن برای ایران قیم غروب روز جمیع چهار آذر همان سال «خورشید ما خاموشان» و «آدمهای سنگی» می‌ترانشند از یک طرف خواهان استقلال‌اند و از درگذشت. پس از مرگ وی در ۱۲۴۷ با تشکیل باشد.^۳

جهتی آن را با ضمانت دیگران مقید می‌سازند... «دفتر آموزش دانش آموزان استثنایی و به طور کلی تضمین استقلال و یا کلمات فوق العاده» در وزارت آموزش و پرورش تدریجاً (یک‌جانبه- دوچانه) از این قبیل کلماتی است مراکز آموزشی و پرورشی ناشنوایان در

پانویسها:

۱. ضمیمه اطلاعات، ۱۲۸، هزار روز تاریخ ایران و جهان، انتشارات اطلاعات، بدون تاریخ، خاطرات دستنویس باعجهبان ص ۱۱۹-۱۱۷.
۲. نشریه زبان، سال اول، ۱۳۲۳، شماره ۱، صفحه ۹.
۳. مأخذ قبلی.
۴. سازمان استاد ملی ایران، استاد نخست وزیری، شماره تنظیم ۱۱۶۰۴-۲ و نیز سند شماره یک.
۵. ضمیمه اطلاعات، ۱۲۸، هزار روز تاریخ ایران و جهان، ص ۱۱۷-۱۱۹.
۶. سازمان استاد ملی ایران، استاد آموزش و پرورش، سری ج، شماره تنظیم ۱۱۰۳۶ و سند شماره دو.
۷. اطلاعات علمی، شماره ۱۸، صفحه ۴۰.
۸. نهضم اثار و همجنین اختراعات در اطاق شخصی مرحوم باعجهبان در مدرسه شماره یک ناشنوایان باعجهبان موجود است. در تهیه بعضی مطالب همکاری آثاری ابراهیمیان کرجستانی و سایر همکاران محترم ایشان در مدرسه شماره یک واقع در خیابان اسدآبادی مفید واقع گردید و موجب سپاس است.
۹. به نقل از زندگی نامه باعجهبان در ضمیمه اطلاعات، ۱۲۸ هزار روز تاریخ ایران و جهان، بدون تاریخ، ص ۱۱۹-۱۱۷.
۱۰. اطلاعات، ۸/مهر/۱۳۷۱، شماره ۱۹۷۲۸.
۱۱. استاد نخست وزیری، شماره تنظیم ۳-۱۱۰۴ و سند شماره ۲.
۱۲. استاد نخست وزیری، شماره تنظیم ۳-۱۱۰۴ و سند شماره ۴.
۱۳. نشریه زبان، شماره ۱۱، ص ۳۹.
۱۴. نشریه زبان، شماره ۱۱، ص ۴۶.
۱۵. نشریه زبان، شماره ۱۲، ص ۲.
۱۶. نشریه زبان، شماره ۱۱، ص ۲.
۱۷. نشریه زبان، شماره ۱۱، ص ۵۵.
۱۸. مأخذ قبلی، ص ۵۵.
۱۹. نشریه زبان، شماره ۱۶، ص ۱۵.
۲۰. اطلاعات علمی، شماره ۱۸، ص ۴۹.
۲۱. استاد آموزش و پرورش، سری ج، کودکان استثنایی، شماره تنظیم ۱۱۰۳۶ و سند شماره ۵.
۲۲. اطلاعات علمی، شماره ۱۸، ص ۴۹.
۲۳. اطلاعات علمی، شماره ۲۴/تیر/۱۳۷۱، شماره ۱۹۶۶.

که سیاستمداران وطن دوست ایران در نتیجه شهرستان‌های مختلف کشور تشکیل گردید.^۴ تأثیری که ذهن آن‌ها را اغفال کرده به زبان در سال ۱۳۴۹ اش، «دفتر امور دانش آموزان رانده‌اند، و گرنه کلمه (تضمین) با کلمة استثنایی (تضمین) تفسیر نام یافت^۵ [سند شماره ۵] تا (استقلال) ترکیب پذیر و سازگار نیست مگر در استثنایی، راهنمایی تحصیلی و دبیرستانی و سریرستی یک شخصی مقندر زندگی کند و دیگر قومی که از رشد سیاسی و اجتماعی محروم است اداره امور خود عاجز باشد باید در تحت هنرستانی را تحت پوشش قرار داد و در شهرستانها نیز آموزشگاه‌هایی تأسیس شد از مقتدر سپرده می‌شود، پس مقصود حقیقی جمله آموزشگاه «گلیبدی» اصفهان.

● باعجهبان در تعلیم و تربیت ناشنوایان به روشنی دست یافت که امروزه به آن روش ترکیبی می‌گویند. در این روش به ناشنوایان حرف زدن، گفتار خوانی، الفبای دستی و زبان اشاره توأم‌ایاد داده می‌شود.

در سال ۱۳۶۲ «مجتمع آموزشی ناشنوایان باعجهبان» کلیه امور اجرایی آموزش و پرورش ناشنوایان را در سطح استان تهران (کرج، ناشنوایان را در سطح استان تهران (کرج، شهریار، نظرآباد، ساوجبلاغ، ورامین، قم، شهر ری) به عهده گرفت و تاکنون ۲۶ واحد آموزشی در مقاطع مختلف تحصیلی و در شهرستانها بیش از ۱۶ واحد آموزش کودکان استثنایی و ۲۰ واحد آموزشی ضمیمه تعلیم تربیت ناشنوایان را واحد معلمین وقت از آن بهره می‌گرفتند.^۶ در بسیاری از مدارس نشریه به معلمین نمی‌رسید و سال بعد به اداره مجله برمی‌گشت، در توضیح تأخیر چاپ شماره‌های بعدی مجله و احیاناً تعطیلی آن باعجهبان می‌نویسد: «کشور ما وضعیت عادی نداشته ممکن است آن‌ها عهددار می‌باشند.^۷ هنرمندان بالارزشی میان ناشنوایان وجود دارند که با تمریناتی طاقت‌فرسات از هنرمندان عادی به خلق آثار هنری (نقاشی، شعر، هنر‌های دستی، موسیقی، تئاتر، پان‌تومیم، سرود، نمایشنامه نویسی، بازیگری، کارگردانی و...) توفیق یافته‌اند. باز بوده‌اند، از گفته‌ها و نوشته‌های باعجهبان شده در اسفندماه ۲۵ برگشته و روی آن‌ها نوشته‌اند «گیرنده نیست» و تمام روزنامه‌ها هر یک که مانند من بی‌پشتیبان بوده‌اند به روزگار من بوده‌اند.^۸ از گفته‌ها و نوشته‌های باعجهبان شدت نارضایی و ناراحتی وی را از امور فرهنگی، سیاسی درمی‌یابیم.

در سال ۱۳۴۵ تخصیص بودجه خاص و مستقل به آموزشگاه‌های کرو لاله‌ای باعجهبان، امکانات توسعه آن‌ها را فراهم آورد.

سندھ بھارت ریاست

بصشم جمادیت پنجم صحت حالت کریں ای کو دل لکھ داریت کر جائے

در داریت ای بستہ بھانگ مزدود دس سو زیادتیں بیکار صشم صدمہ را ایں ۱۰

نالہ نالہ قم کم بیچھی نالہ بیچھی و نالہ بیچھی پالا سو دوسرے نالہ نالہ غریب

سرد بستہ این صحت کو دریاچے لگا جو در داریت مند لکھ بفرستہ

ای بستہ ای تقریب غیر داریتیں حالت حمدوار بستہ

بیرونیت ای صحت حالت کو کان کو دل لکھ داریت

بیت بیخیاں

۹۹۳ جمادی

۱۳/۸/۲۰

کارنگریا - کشی بیکار داریت کو سرقور دار راجہ

کھون ایں کسی بیفع کو دھان نہیں کو رائے

دریافر عورت غرف سعاف داریں بعد خدا کو کسیں

تر ملکیں کو اس ان بہ نہیں ۲۵/۳/۲۰